

Reivindicant grans figures de l'Ebre

Ha portat a terme una gran tasca de reivindicació i difusió de grans figures literàries i culturals de les Terres de l'Ebre.

priu amb *Primera història d'Esther*. Tot aquest grup de Frederic Mauri, Pérez Bonfill... reben aquesta influència. Aquí hi va haver una efervescència de primer nivell, al meu modest entendre.

Quina evolució ha vist en les darreres dècades a les Terres de l'Ebre?

Molta gent jove ha estudiat, i això ha estat un salt qualitatiu importantíssim. A les escoles, els mestres no ens cansem de donar referències i parlar d'autors. De segur que la societat actual és més rica, amb aquest accés a la cultura i l'ensenyament. Jo voldria pensar que avui tots els alumnes que acaben el batxillerat saben qui és Cristòfol Despuig o Francesc Vicent Garcia o Vergés o Burgos, per suposat de saber qui és també Salvador Espriu o Carles Riba. I escola i l'educació ha jugat un paper clau. També els mitjans de comunicació han tingut un interès en donar a conèixer els grans valors autòctons. Cada Sant Jordi és una sorpresa veure la gran quantitat d'obra literària que hi ha sense sortir de les Terres de l'Ebre.

Sí, però, es publiquen massa llibres per a pocs lectors? Som prou crítics?

He vist molt cops la gran il·lusió que tenen molts joves per publicar els seus primers llibres. I també he vist com grans escriptors com Pérez Bonfill s'anaven a jubilar sense haver publicat, amb calaixos i armaris plens d'originals i manuscrits. Aquí va jugar un paper important una editorial de Tarragona tristament desapareguda, El Médol. Els professors de l'institut em van donar un recolzament total i vam anar a l'editorial i es va publicar el seu primer llibre. De tot el que s'edita, hi ha obres excepcionals. Hi ha obres de diverses qualitats per a diversos públics i interessos. No per força totes les obres literàries han de ser Mercè Rodoreda. Hi ha qui juga una lliga o una altra. Jo reivindico el jugador que ha tingut una tarda brillant de poder viure cinc minuts de glòria, encara que no jugue en la primera divisió.

Vostè què llegeix?

Moltíssimes coses. Darrerament he llegit *Guia sentimental del Maestrat*, que m'ha agradat molt. Si fos tan ric (que no em queixo, eh!) que disposés de temps i de diners, segurament miraria de seguir alguna de les rutes que proposa. També he llegit avui *El pes en la chistera* de Tomàs Camacho. I he rellegit llibres que tenia oblidats, *La vida i la mort d'en Jordi Priginals* i *l'hereu Nordell*. També llibres del meu amic menorquí Ponç Pons.

Rellegeix llibres?

Sí, hi ha llibres que s'han de rellegir, i cada vegada hi trobes coses noves.

L'escriptor fotografiat al parc Teodor González de Tortosa.

FOTO: JOAN REVILLAS

Entenc que sempre ha sigut un gran lector?

Sempre he llegit molt. I de tot.

I ara, està escrivint?

Sí, tinc una novel·la acabada i n'he començat una altra.

A les seues novel·les, fa un treball per recuperar la llengua.

Jo vaig tenir la sort de viure i créixer en un ambient amb una llengua exuberant, com una font, com un riu de sinònims, de metàfores, de frases festes i dites... Vaig heretar una llengua riquíssima i tinc una voluntat o unes ganes de retornar-la. Per això a vegades a les meues novel·les reculo en el temps per intentar tornar al moment en què jo vaig viure l'efervescència d'aquesta llengua potentíssima i miro de reproduir-la. Si fos prou llest o dotat que ho pogués plasmar, potser algunes paraules o accepcions se salvarien. Jo intento que abans que desapareguen queden codificades. Noto la substitució d'algunes paraules. Sóc prou gran com per haver vist com es desplaça la paraula «àmec» per la paraula «pol·len», per exemple. A mi em doldria molt perdre-les. No vull dir que un diccionari sigui un cementiri, al contrari: un diccionari és un rebost. Les cordes amb què lligàvem els animals es poden dir de moltes maneres, per exemple. Les de llaurar eren les bagues. Per

a conduir el carro eren les tirandes o les regnes. Un pagès no diria mai «cordes», cadascuna tenia un nom. Hi havia una riquesa enorme.

Moltes estan vinculades al món rural.

Jo vinc d'un àmbit molt rural. En arribar a la universitat a Tarragona em vaig trobar amb professors excel·lents com l'Alain Verjat o Joaquim Mallafre o Jaume Vidal i Alcover. Abans, jo vaig arribar a l'institut de batxillerat de Tortosa i aquesta ruralitat que jo portava va ser molt respectada. El botànic Lluís de Torres Espuny s'annotava gesosinònims de les paraules que usava jo. A l'institut hi havia uns professors d'un gran nivell intel·lectual i la meua cultura agrària va ser presa en consideració.

És en aquest mateix institut on després seria professor.

Quan tenia 14 anys li vaig dir al meu pare de posar-me a treballar, però ell em va dir que era molt jove, que anés primer a Tortosa a fer el batxillerat i així ja tindria alguna cosa. I va ser aquí a Tortosa que em vaig adonar que ja mai no deixaria d'estudiar. Ja no m'abandonaria mai més l'estudi, la lectura, l'interès per la cultura... Mon pare va ser providencial i l'Institut de Tortosa hi va jugar un paper importantíssim. Em va descobrir que el camp de

Més de cent varietats de vinya a Ulldesona

Ollé es preocupa per la pèrdua de moltes varietats d'arbres i al llarg de la vida ha recollit més de cent varietats de vinya a Ulldesona.

«Va ser a l'institut que em vaig adonar que ja mai no deixaria d'estudiar, que mai no abandonaria la lectura i l'interès per la cultura»

«No vull dir que un diccionari sigui un cementiri, al contrari: un diccionari és un rebost»

«La docència és molt enriquidora i et dona la possibilitat d'aprendre cada dia dels teus alumnes»

«A vegades a la vida quan fas les coses no ets conscient de la transcendència que poden arribar a tenir»

la ciència, del saber, era immens i que no me l'acabaria mai, per molt que caminés. Vaig tornar potser massa precipitadament a l'institut... Que tornaria estava escrit, però potser hagués ampliat alguna altra llicenciatura... Em feia molta il·lusió entrar a formar part ja d'aquell equip de professors. En aquell moment no hi havia tants instituts i ens arribaven alumnes de tots els pobles.

Troba a faltar la docència?

La docència és molt enriquidora i et dona la possibilitat d'aprendre cada dia dels teus alumnes. Hi ha treballs d'alumnes o ocurrències que ets incapaç d'oblidar. Però també exigeix estar en bon estat de salut. Segurament si tornés a naixer, em tornaria a dedicar a l'ensenyament.

Es penedeix d'alguna cosa?

A vegades a la vida quan fas les coses no ets conscient de la transcendència que poden arribar a tenir. I a vegades hi ha oportunitats a la vida que no es tornen a repetir. A Tarragona vaig ser alumne de Max Cahner, que em va proposar després ocupar algun càrrec polític... però vaig pensar que potser era més important seguir en la docència.

Vostè ha sigut molt compromès.

Suposo que sí.

També té una faceta d'antropòleg, sé que «col·lecciona» varietats de vinya.

A mi em preocupa molt la gran quantitat de plantes conreades que perdrem. He conegut persones que coneixen 20 varietats d'olivera o 15 de garrofer, però algunes d'aquestes varietats si no hi posem alguna mesura es perdran. Perviu les més productives, les més rendibles... Hauríem de conservar el seu potencial genètic, degudament protegides, garantint la seua supervivència. A vegades pregunto a un amic meu de la meua edat per oliveres patronet o figueretes i no les coneix. O a Godall hi ha les peres sarmenyes... Hi ha una riquesa botànica que si no anem amb cura es perdrà i també poden servir per a fer hibridatges o investigacions. A Ulldesona abans teníem una gran tradició de fer vi. La gent va anar arrencant les vinyes i substituint-les. Me'n vaig adonar i vaig començar a recollir varietats quan tenia 14 anys. Les anava col·leccionant. Van venir de l'INCAVI fa uns anys i em van dir que hi havia varietats de les quals no tenien notícia. En total tinc més de 100 en una finca a Ulldesona, però potser alguna és la mateixa amb noms diferents. Jo he respectat els noms.

Varietats, paraules... Vostè preserva. Protegeix.

És una de les grans missions que m'ha estat donada. Guardar per al futur.

No dona mai res per perdut?

T'explicaré una anècdota. Una vegada, em van convidar a fer el pregó de la Festa Major de Sant Rafel del Riu, d'on eren els meus avis. Allí vaig contar que havia llegit una entrevista que li van fer a Miquel Àngel Pradilla a *El Periódico Mediterráneo* de Castelló on ell deia: «El meu pare al mig del bancal és més savi que el seu fill catedràtic de filologia catalana». Aquell home que sabia el nom de les pedres, de les herbes, dels moixons... Un cop acabat el pregó, vam anar des del poliesportiu cap a l'Ajuntament i vam passar per uns horts, en següent amb les autoritats i les dames... En aquest camí, un xiquet em va començar a preguntar: «Com es diu aquesta pedra?». I jo li deia: «Això és un reble». I ell: «I com es diu aquesta altra?». I jo: «Llosa», «còdol», «tellerina»... I llavors una dona que ens va sentir, Carme Queralt Noll, em va fer el comentari: «Quan tu feies el pregó, aquest xiquet semblava que estava distret, enjogassat i que no t'escoltava... Però ara t'està preguntant per totes les pedres». Així que, professor: aquest alumne que aparentment no t'escolta i que està a la lluna i que tens per perdut, t'ha seguit el fil del que explicaves. No hi ha cap alumne perdut. Els has d'ajudar a tots, els has de recuperar a tots. Aquesta és la lliçó.